

Міністерство освіти і науки України
Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»

Кафедра психології (№ 704)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Гарант освітньої програми

(підпис)

Г.В. Мигаль
(ініціали та прізвище)

«29» серпня 2022 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА ОBOB'ЯЗКОВОЇ
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ

(назва навчальної дисципліни)

Галузь знань: 16 Хімічна біоінженерія

(шифр і найменування галузі знань)

Спеціальність: 163 Біомедична інженерія

(код і найменування спеціальності)

Освітня програма: Біомедична інформатика та радіоелектроніка

(найменування освітньої програми)

Форма навчання: денна

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

Харків 2022 рік

Робоча програма Психологія і педагогіка вищої школи

(назва дисципліни)

для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 163 Біомедична інженерія
освітньою програмою Біомедична інформатика та радіоелектроніка

«29» серпня 2022 р., – 16 с.

Розробники: Научитель О. Д., доцент каф. 704, канд. психол. н., доц.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Гульман Б.Л., професор каф. 704, докт. психол. н., проф.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Якушева Є.М., доцент каф. 704, канд. психол. н.

(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри Психології (№ 704)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри 704, к. психол. н. доц.

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

Ю. І. Гулий

(ініціали та прізвище)

Робочу програму розглянуто на засіданні кафедри Радіоелектронних та біомедичних комп'ютеризованих засобів і технологій (№ 502)

(назва кафедри)

Протокол № 1 від «29» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри д.т.н., професор

(науковий ступінь і вчене звання)

(підпис)

О.В. Висоцька

(ініціали та прізвище)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни (денна форма навчання)
Кількість кредитів – 3,0	<p>Галузь знань <u>16 Хімічна та біоінженерія</u> <small>(шифр і найменування)</small></p> <p>Спеціальність <u>163 Біомедична інженерія</u> <small>(код і найменування)</small></p> <p>Освітня програма <u>Біомедична інформатика та радіоелектроніка</u> <small>(найменування)</small></p> <p>Рівень вищої освіти: другий (магістерський)</p>	Цикл загальної підготовки. Обов'язкова
Кількість модулів – 2		Навчальний рік
Кількість змістовних модулів – 3		2022/2023
Індивідуальне завдання <u>Публічний виступ</u> <small>(назва)</small>		Семестр
Загальна кількість годин – 32/90		2-й
Кількість тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6		Лекції*
		16 годин
		Практичні, семінарські*
		16 годин
		Практичні*
	-	
Самостійна робота		
58 години		
Вид контролю		
модульний контроль, залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 0,6

* Аудиторне навантаження може бути зменшене або збільшене на одну годину залежно від розкладу занять.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Психологія та педагогіка вищої школи» є формування компетенцій, які спрямовані на засвоєння та поглиблення теоретичних уявлень щодо актуальних проблем, тенденцій, закономірностей розвитку сучасної вищої освіти, процесів навчання і виховання у ході професіоналізації, розвитку особистості; формування психолого-педагогічної готовності здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності

Завдання. Основні завдання вивчення дисципліни пов'язані з формуванням наступних загальних та професійних компетенцій:

1. Оволодіння категоріально-термінологічним апаратом психології і педагогіки вищої школи.
2. Ознайомлення з інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання і виховання.
3. Реалізація системного підходу до висвітлення проблем розвитку особистості в освітньому середовищі з метою удосконалення здатності до самоорганізації та саморозвитку, спрямованості на розкриття особистісного творчого потенціалу.
4. Формування знань про закономірності функціонування та розвитку особистості на різних етапах професіоналізації.
5. Набуття досвіду творчого використання психолого-педагогічних знань для вирішення конкретних завдань навчальної та майбутньої професійної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни здобувачі вищої освіти набудуть:

Програмні компетентності:

Інтегральна компетенція: Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми у біомедичній інженерії або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

ЗК1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК4 Здатність працювати в команді.

ФК7 Здатність працювати в багатопрофільному колективі.

Програмні результати навчання:

ПРН 4. Розробляти, планувати, виконувати та обґрунтовувати інноваційні проекти біоінженерних об'єктів та систем медико-технічного призначення з урахуванням соціальних аспектів, здійснювати їх інформаційне та методичне забезпечення.

ПРН 6. Вирішувати у практичній діяльності завдання біомедичної інженерії з усвідомленням власної етичної та соціальної відповідальності в особистій діяльності та/або в команді.

ПРН 7. Презентувати результати досліджень і розробок державною мовою у вигляді доповідей на науково-технічних заходах

Міждисциплінарні зв'язки:

дисципліна забезпечує знаннями: переддипломну практику та кваліфікаційну роботу магістра.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості в контексті навчально-виховного процесу закладів вищої освіти

Тема 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача та особливості їх прояву у навчальній діяльності. Особистість: шляхи формування й розвитку особистості. Механізми формування особистості. Індивідуальнопсихологічні особливості особистості та їх урахування в навчальній діяльності здобувача. Структура особистості. Характеристики особистості в юнацькому віці. Механізми психологічного захисту та шляхи їх запобігання, подолання.

Тема 2. Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності. Пізнавальні психічні процеси

(відчуття, сприйняття, увага, пам'ять, мислення, увага) та урахування особливостей їх функціонування при організації навчально-виховної діяльності. Шляхи та засоби розвитку когнітивної сфери особистості в навчальному процесі. Емоційно-вольові процеси; проблема мотивації навчальної діяльності здобувачів та засоби її розвитку.

Специфіка педагогічного мислення. Педагогічне мислення та його функції. Категоріальна основа прийняття педагогічного рішення. Педагогічна рефлексія.

Змістовний модуль №2. Психолого-педагогічні особливості організації професійного спілкування у вищій школі

Тема 3. Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування. Спілкування як психологічна категорія. Комунікативні бар'єри. Труднощі у педагогічному спілкуванні. Стадії педагогічного спілкування. Уявлення про стиль педагогічного спілкування.

Педагогічна перцепція. Стереотипізація, як механізм міжособистісного пізнання. Основні стереотипи міжособистісного пізнання. Стереотипізація у пізнанні викладачем особистості здобувача. Інші механізми міжособистісного пізнання в педагогічній перцепції. Перцептивні вміння й навички викладача.

Тема 4. Конфлікт. Педагогічні конфлікти. Поняття «конфлікт». Види конфлікту. Фази розвитку конфлікту. Управління конфліктом. Принципи й тактика вирішення конфлікту. Бар'єри педагогічної взаємодії. Типології педагогічних бар'єрів. Типи конфліктних особистостей.

Тема 5. Публічний виступ. Початок і завершення виступу. Засоби активізації уваги слухачів. Переконавання. Техніка аргументації. Методи аргументування.

Змістовний модуль 3. Освіта як предмет системного дослідження та нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні

Тема 6. Освіта як предмет системного дослідження. Сутність освіти, її місце в системі культури. Тенденції в освітній системі. Структура педагогічної системи. Гуманітарно-орієнтована модель спеціаліста XXI століття.

Тема 7. Освітній процес у ЗВО. Мета та принципи навчання у вищій школі. Основні види навчальних занять. Методи та технології навчання. Активні методи навчання. Форми перевірки і оцінки знань.

Тема 8. Психологічні питання організації самостійної роботи здобувача у ЗВО. Структура самостійної роботи. Мотиви самостійної роботи. Цілі і засоби самостійної роботи. Особливості збереження в пам'яті самостійно вивченого матеріалу. Рівні сформованості самостійної роботи. Контроль за самостійною роботою. Взаємозв'язок аудиторної і самостійної роботи. Суб'єктивне уявлення здобувачів і викладачів про самостійну роботу. Психологічні бар'єри у здійсненні самостійної роботи.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7
Модуль 1						
Змістовний модуль №1. Індивідуально-психологічні особливості особистості в контексті навчально-виховного процесу закладів вищої освіти						
Тема 1. Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача та особливості їх прояву у навчальній діяльності	15	4	4			7
Тема 2. Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	15	4	4			7
Разом за змістовним модулем 1	30	8	8			14
Модуль 2						
Змістовний модуль 2. Психолого-педагогічні особливості організації професійного спілкування у вищій школі -						
Тема 3. Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування	10	2	2			6

1	2	3	4	5	6	7
Тема 4. Конфлікт. Педагогічні конфлікти	10	2	2			6
Тема 5. Публічний виступ	10	2				8
Разом за змістовим модулем 2	30	6	4			20
Змістовний модуль №3. Освіта як предмет системного дослідження та нормативно-правове забезпечення вищої освіти в Україні						
Тема 6. Освіта як предмет системного дослідження	8		2			6
Тема 7. Організація освітнього процесу у ЗВО	8		2			6
Тема 8. Психологічні питання організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти	8	2				6
Індивідуальне завдання	6					6
Разом за змістовим модулем 3	30	2	4			24
Усього годин	90	16	16			58

4. Теми семінарських занять

не передбачено навчальним планом

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1	Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача	2
2	Особливості прояву індивідуально-психологічних особливостей особистості здобувача у навчальній діяльності	2
3	Психічні процеси в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	2
4	Психічні стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	2
5	Проблеми професійного педагогічного спілкування	2
6	Педагогічні конфлікти	2
7	Освіта як предмет системного дослідження	2
8	Освітній процес у ЗВО	2
	Разом	16

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Індивідуально-психологічні особливості особистості здобувача та особливості їх прояву у навчальній діяльності	7
2	Психічні процеси і стани в діяльності особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності	7
3	Спілкування в системі взаємовідносин людини. Проблеми професійного спілкування	6
4	Конфлікт. Педагогічні конфлікти	6
5	Публічний виступ	8
6	Освіта як предмет системного дослідження	6
7	Організація освітнього процесу у ЗВО	6
8	Психологічні питання організації самостійної роботи здобувача у ЗВО	6
9	Індивідуальне завдання	6
10	Разом	58

7. Індивідуальні завдання

Публічний захист одного із питань навчальної дисципліни

8. Методи навчання

Студентоцентроване навчання. Програмою передбачено наступні методи навчання:

1) лекції спрямовані на розуміння місця та ролі психолого-педагогічних знань у здійсненні індивідуального підходу у навчанні; на засвоєння теоретичних уявлень щодо існування основних форм та принципів викладання у вищій школі;

2) практичні заняття спрямовані на розвиток пізнавальних активності, здібностей особистості, самостійності мислення і творчої активності здобувачів за рахунок роботи з різними інформаційними джерелами (конспекти лекцій, підручники, навчальні та методичні посібники, монографії, наукові статті (теоретичні, експериментальні, методичні, описові, оглядові та ін.), електронні ресурси тощо) та колективних формі співпраці здобувача вищої освіти під

керівництвом викладача (дискусія, «мозковий штурм», інтерактивна гра, робота з документацією тощо); на розвиток вмінь публічного виступу перед аудиторією;

3) самостійна робота, яка передбачає підготовку здобувача вищої освіти до лекцій шляхом самостійного ведення плану-конспекту (або реферування), виконання домашніх письмових робіт, та підготовки матеріалів і презентації публічного виступу;

4) модульна контрольна робота – виконується письмово та уявляє собою відповідь на питання, які демонструють уміння використовувати теоретичні положення психології в практичній діяльності фахівця за обраною здобувачем спеціальністю.

Технологія змішаного та дистанційного навчання.

9. Методи контролю

Поточний контроль в межах відповідного модулю включає в себе якісне та своєчасно здане на перевірку викладачу письмову частину завдання, що винесене на практичне заняття; участь здобувача в обговорюванні питань на лекційних та практичних заняттях.

Модульна контрольна робота проводиться по завершенню вивчення теоретичного матеріалу навчального курсу. Модульна контрольна робота - це відповідь на питання, які демонструють уміння здобувача використовувати теоретичні положення в практичній площині.

Семестровий підсумковий контроль. Здобувач допускається до семестрового контролю з навчальної дисципліни, якщо він виконав умови допуску, визначені даною робочою навчальною програмою. Семестровий підсумковий контроль з навчальної дисципліни проводиться у формі заліку.

Білет до заліку складається з завдань: 10 тестових завдань відкритого типу (по 5 бал. кожне), 25 тестових завдань закритого типу (по 2 бал. кожне)

10. Критерії оцінювання та розподіл балів, які отримують здобувачі

10.1. Розподіл балів, які отримують здобувачі (кількісні критерії оцінювання)

Складові навчальної роботи	Бали за одне заняття (завдання)	Кількість занять (завдань)	Сумарна кількість балів
Змістовний модуль 1			
Робота на практичних заняттях. Виконання і захист письмових завдань.	0...5	4	0...20
Модульний контроль	0...20	1	0...20
Змістовний модуль 2			
Робота на практичних заняттях. Виконання і захист письмових завдань.	0...5	2	0...10
Модульний контроль	0... 20		0 20
Змістовний модуль 3			
Робота на практичних заняттях. Виконання і захист письмових завдань.	0...5	2	0...10
Захист індивідуального завдання	0...20	1	0...20
Усього за семестр			0...100

Залік, проводиться у разі відмови здобувача від балів поточного тестування й за наявності допуску до заліку. Під час складання заліку здобувач має можливість отримати максимум 100 балів.

У разі, якщо здобувач вищої освіти має (або планує набути) результати неформального та/або інформального навчання за тематикою дисципліни, він повинен протягом перших двох тижнів семестру, у якому передбачено вивчення дисципліни, подати заяву завідувачу кафедри відповідно до «Положення про порядок перезарахування навчальних дисциплін і визначення академічної різниці в Національному аерокосмічному університеті ім. М. Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» (<http://surl.li/nvdb>). Не пізніше двох тижнів до завершення семестру здобувач вищої освіти повинен додати до заяви додаткові

документи, які підтверджують наведену в заяві інформацію про здобуті результати навчання: сертифікати, свідоцтва тощо.

Подані документи розглядає комісія, яка ухвалює рішення про зарахування дисципліни, якщо за підсумками визнання результатів неформального навчання визнаються усі результати навчання, передбачені дисципліною. Оцінка за дисципліну в такому разі визначається за підсумками вимірювання визнаних результатів навчання та заноситься до відомості оцінювання. У випадку, якщо за підсумками визнання результатів неформального навчання визнається тільки частина результатів навчання, передбачених певним освітнім компонентом здобувачу вищої освіти зараховуються окремі види навчальної роботи за дисципліною.

10.2. Якісні критерії оцінювання

Необхідний обсяг знань для одержання позитивної оцінки

1. Характеристики індивідуально-психологічних особливостей особистості здобувача та особливості їх прояву у навчальній діяльності.
2. Характеристики психічних процесів і станів особистості та особливості їх прояву в навчальній діяльності
3. Особливості спілкування та специфіку професійного педагогічного спілкування.
4. Джерела педагогічних конфліктів та засоби їх попередження, або подолання.
5. Особливості організації навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти
6. Психолого-педагогічні аспекти самостійної роботи здобувача у ЗВО.

Необхідний обсяг вмінь для одержання позитивної оцінки:

1. Здійснювати психолого-педагогічний аналіз поведінки і діяльності людини.

2. Розробляти рекомендації для учасників навчального-виховного процесу у ЗВО, які будуть сприяти його ефективності.

3. Обґрунтовано пояснювати яку роль відіграє зв'язок між рівнем особистісного розвитку особистості і формами, методами навчання та виховання для активізації пізнавальної діяльності здобувача.

4. Проводити порівняльний аналіз сучасних наукових технологій, методів навчання, що застосовуються в системі вищої освіти

5. Готувати та публічно презентувати доповідь із застосуванням різноманітних засобів активізації пізнавальної діяльності слухачів

10.3 Критерії оцінювання роботи здобувача протягом семестру

Задовільно (60-74). Своєчасно виконати і захистити всі практичні завдання (допущені помилки не носять принципового характеру). При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 50 % від загальної кількості питань. Знати зміст основних понять навчальної дисципліни. Вміти за зразком наводити приклади втілення теоретичних психолого-педагогічних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань (розробити рекомендації для учасників навчально-виховного процесу, з метою підвищення його ефективності; прокоментувати які дії з боку викладача чи здобувача освіти можуть спровокувати запуск механізмів психологічного захисту особистості; проаналізувати які дії з боку викладача відповідають реалізації індивідуального підходу та т. ін.). Вміти за допомогою викладача (додаткові запитання, уточнюючі запитання, допомога у формулюванні думки та т. ін.) розв'язувати завдання прикладного характеру. Зміст доповіді виглядає як переказ відповідного розділу підручнику, відсутня її наочна презентація, спосіб подання матеріалу не активізує пізнавальну діяльність слухачів.

Добре (75-89). Своєчасно виконати і захистити всі практичні завдання без принципових помилок. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 75 % від загальної кількості

питань. Вміти пояснювати зміст основних психологічних і педагогічних понять навчальної дисципліни. Вміти логічно, обґрунтовано пояснювати наявність зв'язку між ними (припустимі несуттєві помилки, які виправляються через додаткові уточнення з боку викладача). Вміти самостійно наводити приклади втілення теоретичних психолого-педагогічних знань в практичну площину при виконанні практичних завдань. Вміти без суттєвою допомоги викладача розв'язувати завдання прикладного характеру. Зміст доповіді виходить за межі переказу відповідного розділу підручнику, є самостійним, носить більш теоретичний характер; її презентація не повною мірою відповідає психолого-педагогічним вимогам щодо використання наочного матеріалу (є окремі, несуттєві помилки); спосіб подання матеріалу, на окремих місцях доповіді, може частково знижувати активізацію пізнавальної діяльності слухачів.

Відмінно (90-100). Своєчасно виконати і захистити всі практичні завдання без жодної помилки. При виконанні модульних контрольних робіт без принципових помилок виконано не менш ніж 95 % від загальної кількості питань. Досконально знати теоретичний матеріал навчальної дисципліни та вміти застосовувати його при розв'язанні практичних завдань. Зміст доповіді є самостійним, творчим, поєднує теоретичний характер нового знання з його практичним застосуванням; презентація повною мірою відповідає психолого-педагогічним вимогам щодо використання наочного матеріалу; спосіб подання матеріалу повною мірою сприяє активізації пізнавальної діяльності слухачів.

Шкала оцінювання: бальна і традиційна

Сума балів	Оцінка за традиційною шкалою	
	Іспит, диференційований залік	Залік
90 – 100	Відмінно	Зараховано
75 – 89	Добре	
60 – 74	Задовільно	
0 – 59	Незадовільно	Не зараховано

11. Методичне забезпечення

Підручники, навчальні посібники, що видані викладачами кафедри:

1. Научитель О.Д. Навчально-методичний комплекс дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи» / О. Д. Научитель, Б. Л. Гульман, Є.М. Якушева // Харків: Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2022. – 246 с.

12. Рекомендована література

Базова

1. Научитель О. Д. Психологія і педагогіка вищої школи: методологічні і прикладні аспекти : підручник [Електроний ресурс] /О. Д. Научитель, І. А. Бідюк, Ю. І. Гулий – Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ», 2019. – 185 с.
2. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В. М. Кухаренко, С. М. Березенська, К. Л. Бугайчук, Н. Ю. Олійник, Т.О. Олійник та ін, /за ред. В. М. Кухаренка – Харків: «Міськдрук», НТУ «ХП», 2016. – 284 с.
3. Туркот Т. І. Психологія і педагогіка вищої школи : навч. посібник / Т. І. Туркот – Одеса : Гельветика, 2018. – 516 с.

Допоміжна

1. Белова О. К. Педагогічні технології в сучасній освіті : навч. посібник / А. К. Белова, А. Е. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 148 с.
2. Шматков Є. В. Новітні інноваційні технології навчання: навч. посібник / Є. В. Шматков, Д. В. Коваленко. – Х. : Контраст, 2008. – 172 с.
3. Подоляк, Л. Г. Психологія вищої школи: підручник. / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
4. Семенова, А. В. Основи психології і педагогіки / А. В. Семенова, Р. С. Гурін, Т. Ю. Осипова . – К., Знання, 2006. – с.

5. Pedagogical Interaction in High School, the Structural and Functional Model of Pedagogical Interaction // International Journal Of Environmental & Science Education 2016, Vol. 11, No. 9, 2553-2566 DOI: 10.12973/ijese.2016.

13. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського - nbuv.gov.ua
2. Сайт «Законодавство України» - zakon4.rada.gov.ua/laws.
3. Бібліотека Університету - http://library.khai.edu/library/page_lib.php